

2016-06-08

Dnr SU 1.1.3-0938-16

Henric Hertzman
Fakultetskanslichef

Områdesnämnden för humanvetenskap

Yttrande över betänkandet *EU på hemmaplan* (SOU 2016:10)

Stockholms universitet har anmodats yttra sig över rubricerat betänkande. Humanistiska fakultetsnämnden, som har uppdragits att avge förslag till yttrande, har, efter hörande av Institutionen för mediastudier, följande att anföra.

I betänkandet konstaterar man sammanfattningsvis att det i Sverige - efter 20 års medlemskap i EU - råder såväl kunskapsbrist som brist på offentlig debatt om EU-relaterade frågor. Politiken på EU-nivå och kopplingen till den nationella svenska politiken är underkommunicerad och utgör, enligt utredaren, ett demokratiskt underskott. Trots tidigare utredningar och trots enstaka insatser med syfte att öka insynen har kunskapen om EU:s styrning och relation till Sverige som enskilt medlemsland, enligt betänkandet, snarare försämrats än förbättrats under decennierna. Analysen gör gällande att reformbehovet när det gäller tillgång till information och möjligheten till kunskapsbildning, och därmed till insyn och delaktighet i EU-frågor, är mycket stort.

Den låga kunskapsnivån för EU-frågor gäller för flera grupper av kunskapsförmedlare såsom lärarkåren (inklusive universitetslärare), förtroendevalda och tjänstemän samt för journalistkåren. De senares bristande kunskaper om EU-politiken har bidragit till tystnaden om EU i medierna. EU-frågor är oftast kategoriserade som utrikesfrågor och kopplas därigenom bort från mycket av den svenska politiska debatten. Det betyder att medborgarna får ett bristande informationsunderlag och att den offentliga debatten i viktiga frågor ofta är frånvarande. Offentlighetens tystnad inbjuder inte till insyn och delaktighet. Den skapar i förlängningen en frustration och, enligt utredaren, kan detta utgöra en grogrund för missnöje och ge förespråkare för politiska extremer svängrum. I betänkandet konstateras att en offentlig debatt ”inte kan kommenderas fram”. Det man däremot föreslår är olika kunskapshöjande insatser för såväl journalistlärare som aktiva journalister.

Åtgärdsförslagen för att råda bot på den låga kunskapsnivån hos journalister generellt och ge incitament till en livaktigare offentlig debatt, är kurser för journalistlärare vid de olika svenska journalistutbildningarna samt fortbildningskurser för aktiva journalister. Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps), en myndighet med uppdrag att ge en forskningsbaserad analys av utvecklingen av EU och svensk Europapolitik, ska få uppdraget att genomföra kurser för lärare vid journalistutbildningarna. Institutet för fortbildning av journalister (Fojo) föreslås ge fortbildningskurser för verksamma journalister. När det gäller kurserna för journalistlärare

---

Humanistiska fakultetsnämnden

Stockholms universitet

Besöksadress:

Telefon:

Telefax:

E-post:

anges att 200 000 kr per år ska avsättas för ändamålet och att insatsen ska utvärderas efter tre år. Ett delförslag är att låta erfarna EU-korrespondenter delta i undervisningen.

Stockholms universitet förvaltar en av Sveriges allra äldsta journalistutbildningar. Idag erbjuder Institutionen för mediastudier vid Humanistiska fakulteten ett treårigt journalistprogram (kandidatprogram om 180 hp) och därutöver också ett två-årigt Masterprogram i journalistik (120 hp). Lärare som undervisar på dessa program utgör en blandning av forskare inom området och journalister, d v s praktiker som i flertalet fall både är verksamma journalister och utbildare på SU.

Humanistiska fakultetsnämnden välkomnar utbildningsinsatser, men de förslag som ges i betänkandet är generella och opreciserade. Någon närmare idé om vilken typ av lärare eller vilken typ av kurser det skulle handla om finns inte. Det behövs en mer precis beskrivning av avsedd kursverksamhet.

Humanistiska fakultetsnämnden har dock en invändning av större vikt. En utbildningsinsats av den skisserade karaktären kommer ensam knappast att ha ett betydande inflytande över EU-bevakning och debatt i medierna. Skälen är flera: EU är en transnationell politisk ordning, medierna opererar mestadels på en nationell och lokal marknad. Nyhetsjournalistiken är framförallt inriktad mot *händelser* av olika slag, inte mot långa och komplicerade *processer*. Pågående förändringar i mediestrukturen och därmed förknippade problem för journalistikens och medieföretagens ekonomiska villkor kräver helt andra tilltag för att redaktioner i större grad ska prioritera EU-rapporteringen.

Vill man åstadkomma en mer aktiv bevakning av EU-frågor samt ett ökat intresse och debatt, kan det bäst åstadkommas genom det som forskare har karakteriserat som informationssubventioner. Exempelvis skulle ett stort antal EU-stipendier för journalister att söka kunna motivera bevakning, reportage och debatt, liksom en fond för redaktioner att söka medel hos. Ett (svenskt) Mediernas hus i Bryssel, där uppehåll för journalister inklusive hjälp med kontakter är gratis (för medierna), skulle vara attraktivt och skapa bättre förutsättningar för medierapporteringen.

Helt oavsett tror Humanistiska fakultetsnämnden att det är viktigt att ha en mer aktiv dialog med både journalistutbildningarna och med redaktionerna om vilka stödformer och ekonomiska åtgärder som kan vara mest effektiva.

Beslut att avge detta yttrande har fattats av Humanistiska fakultetens dekanus professor Bengt Novén efter föredragning av fakultetskanslichef Henric Hertzman.

Bengt Novén

Henric Hertzman